

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОГОДЖУЮ

Гарант освітньо-професійної програми

Олександра СИДОРЕНКО
від "30" жовтня 2025 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Інна ВАРНАВСЬКА

Протокол засідання кафедри
соціальних та поведінкових наук ХДАЕУ
від "01" вересня 2025 року № 1

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія девіантної поведінки

Назва навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Освітньо-професійна програма – Практична психологія

Спеціальність – 053 Психологія

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Кропивницький-Херсон – 2025

1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	Психологія девіантної поведінки
Факультет	Економічний
Назва кафедри	Соціальних та поведінкових наук
Викладач	Сидоренко Олександра Юріївна, кандидат психологічних наук, доцент; доцент кафедри соціальних та поведінкових наук; наукова школа – психоаналіз; наукові інтереси – психологічне консультування, психотерапія.
Контактна інформація	номер телефону викладача: (067)507-63-36 адреса електронної пошти: sydorenko_o@ksaeu.kherson.ua адреса електронної пошти кафедри: dep.sbs@ksaeu.kherson.ua
Графік консультацій	Вівторок, четвер – з 15.00 до 17.00; для погодження часу онлайн консультацій здобувачам слід писати на електронну пошту викладача
Програма дисципліни	Змістова частина 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ДЕТЕРМІНАЦІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ Тема 1. Предмет вивчення психології девіантної поведінки Поняття норми (правової, моральної, естетичної), соціалізації та дезадаптації. Співвідношення девіації та патології. Тема 2. Класифікація видів девіантної поведінки Соціологічний, медичний (МКХ-10) та психологічний підходи. Поділ за О. В. Змановською на антисоціальну, асоціальну та аутодеструктивну поведінку. Тема 3. Детермінанти девіантної поведінки особистості Соціальні, соціально-психологічні, педагогічні та індивідуально-психологічні чинники. Психологічні теорії девіантності. Тема 4. Вікові та гендерні аспекти девіантної поведінки Особливості девіацій у дитячому та підлітковому віці. Вплив гендерних стереотипів та ідентичності на форми прояву відхилень. Змістова частина 2. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ВИДІВ ДЕВІАЦІЙ Тема 5. Адиктивна поведінка особистості Алкогольна адикція. Хімічні та нехімічні залежності. Стадії розвитку алкоголізму, симптоми узалежнення та втрати контролю. Тема 6. Суїцидальна поведінка Поняття суїциду, внутрішні (думки, задуми) та зовнішні (спроби, завершений суїцид) форми. Психологія пресуїциду та ознаки депресії. Тема 7. Агресивна поведінка Теорії походження агресії. Пряма, непряма, вербальна та фізична агресія. Вплив сім'ї та засобів масової комунікації. Тема 8. Девіантна поведінка у соматично хворих Психологічне реагування на важкі хвороби. Типи ставлення до хвороби (тривожний, ергопатичний, паранояльний тощо) та фази реакції на діагноз. Змістова частина 3. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ Тема 9. Психологічна діагностика особистості з девіаціями

	Етапи та методи психодіагностики: спостереження (карта Д. Стотта), бесіда, тестування (Басса-Дарки, Леонгарда, Розенцвейга). Тема 10. Профілактика та корекція девіантної поведінки Первинна та вторинна профілактика. Методи індивідуальної та групової психокорекції, робота «телефону довіри» та програм «12 кроків».
Мова викладання	Українська

2. Анотація курсу

Анотація курсу	Навчальна дисципліна «Психологія девіантної поведінки» спрямована на формування у майбутніх психологів системи знань про психологічну природу, чинники, механізми виникнення та форми прояву відхилень у поведінці особистості. Курс охоплює теоретичні аспекти норми та девіації, психологічний аналіз агресивної, адиктивної (залежної), суїцидальної та інших видів поведінки. Особлива увага приділяється віковим особливостям девіантності, методам психологічної діагностики та сучасним стратегіям профілактики й корекції соціально-негативних проявів у різних групах населення. Курс забезпечує підготовку фахівця до практичної роботи з девіантними особами в системі освіти, соціальної сфери та правоохоронних органів.
Інформаційний пакет дисципліни	1. Силабус дисципліни «Психологія девіантної поведінки». 2. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Психологія девіантної поведінки».

3. Мета та завдання курсу

Мета викладання дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія девіантної поведінки» є засвоєння студентами теоретико-методологічних основ психології відхиленої поведінки та оволодіння практичними навичками професійної діяльності щодо виявлення, прогнозування, попередження та корекції девіантних проявів особистості.
Завдання вивчення дисципліни	Завдання курсу: 1. Теоретичні: - сформувати розуміння категоріального апарату (норма, девіація, дезадаптація, соціалізація тощо); - ознайомити з основними концепціями та класифікаціями девіантної поведінки у вітчизняній та зарубіжній психології; - розкрити соціально-психологічні та біологічні детермінанти виникнення різних видів девіацій. 2. Практичні: - навчити диференціювати види девіантної поведінки (антисоціальну, асоціальну, аутодеструктивну); - сформувати навички підбору та застосування методів психологічної діагностики для виявлення схильності до девіацій (агресивності, суїцидального ризику, адикцій); - ознайомити з методами та технологіями профілактичної та корекційної роботи з різними категоріями девіантів; - підготувати майбутніх психологів до надання консультативної допомоги особам із відхиленою поведінкою та їхньому соціальному оточенню.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності здобувача вищої освіти	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 06. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). СК 09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. СК 13. Здатність розробляти шляхи подолання проблем особистості і знаходити ефективні методи їх вирішення.
Програмні результати навчання здобувача	
Програмні результати навчання (ПРН)	Після успішного завершення вивчення курсу здобувач повинен демонструвати такі результати: ПРН 09. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання). ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т. ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

5. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Рік викладання	2025-2026
Семестр	7
Курс	4
Обов'язкова компонента / Вибіркова компонента	Обов'язкова компонента
Пререквізити	Психологічний супровід та реабілітація
Постреквізити	Диференціальна психологія, Виробнича переддипломна практика

6. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	3/90
Лекції	20
Практичні / Семінарські	24
Лабораторні	-
Самостійна робота	46
Форма підсумкового	Залік

контролю	
----------	--

7. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Програмне забезпечення	1. Для реалізації інтерактивних методів навчання та забезпечення доступу до матеріалів: • платформи для відеозв'язку: Zoom, Google Meet або Microsoft Teams (для проведення лекцій та семінарів у режимі реального часу); • навчально-інформаційний портал ХДАЕУ: обов'язкове використання для розміщення силабусу, текстів лекцій, завдань для самостійної роботи та проходження тестування. 2. Інструменти для спільної роботи та візуалізації: • Miro або Jamboard – віртуальні дошки для створення ментальних карт соціальних зв'язків та групової динаміки; • Mentimeter або Google Forms – для проведення експрес-опитувань та соціально-психологічного тестування в реальному часі; • пакет офісних програм: Microsoft Office (Word, PowerPoint) або Google Workspace для підготовки презентацій та рефератів.
Технічне забезпечення та обладнання	1. Для дистанційного формату (Online): • персональний комп'ютер або ноутбук із доступом до мережі Internet; • периферійні пристрої: вебкамера, мікрофон та динаміки/наушники для активної участі в дискусіях та тренінгах. 2. Для аудиторного формату (Offline): • мультимедійне обладнання: проектор та екран (або інтерактивна панель) для демонстрації презентацій та відеоматеріалів; • акустична система для якісного відтворення аудіовізуальних кейсів; • Wi-Fi покриття в аудиторії для доступу студентів до електронних ресурсів та порталу університету під час занять. 3. Спеціалізоване обладнання (для психологічного практикуму): • відеокамера/смартфон: для запису та подальшого аналізу рольових ігор, ділових ігор та соціально-психологічних тренінгів; • фліпчарт та набори маркерів: для візуалізації результатів групових дискусій під час офлайн-занять.

8. Політика курсу

Загальні вимоги	Політика навчальної дисципліни базується на принципах взаємної відповідальності викладача та здобувача.
Вимоги до відвідування та поведінки	1. Обов'язковість відвідування – відвідування аудиторних занять (лекцій, практичних) є обов'язковим компонентом навчання. Здобувачі мають приходити на заняття підготовленими, завчасно ознайомившись із темою практичної роботи. 2. Пунктуальність – запізнення на заняття є неприпустимими. 3. Активність – на заняттях вітається активна участь, долучення до дискусій, розв'язання кейсів та використання інтерактивних методів навчання. 4. Етика – дотримання правил техніки безпеки та культури спілкування є обов'язковим.
Дедлайни та відпрацювання	1. Дотримання термінів – практичні та самостійні роботи мають здаватися у встановлені терміни. Роботи, надані з порушенням дедлайну без поважних причин, оцінюються у розмірі 60% від максимальної суми балів за завдання. 2. Пропуски лекцій: з поважної причини – матеріал перевіряється під час опитування на практичних заняттях, з

	неповажної причини – відпрацьовується у формі співбесіди або підготовки реферату. 3. Пропуски практичних занять – незалежно від причини, пропущені практичні та самостійні роботи мають бути відпрацьовані згідно з графіком консультацій викладача кафедри.
Академічна доброчесність	1. Оригінальність – усі письмові роботи здобувачів повинні бути результатом їхніх власних досліджень. 2. Заборони – будь-яке списування, плагіат або копіювання робіт інших студентів тягне за собою анулювання балів за завдання. 3. Контрольні заходи – під час тестів, контрольних робіт та іспиту заборонено використання будь-яких допоміжних джерел (друкованих або електронних), крім дозволених викладачем.
Система заохочень та стягнень	1. Додаткові бали – здобувачі можуть отримати заохочувальні бали за наукову активність: роботу в гуртках, підготовку тез доповідей, участь у конференціях та публікацію статей за профілем дисципліни. 2. Штрафні санкції – за несвочасне виконання завдань або порушення правил академічної доброчесності нараховуються штрафні бали (зниження оцінки).
Вимоги до виконання завдань	1. При підготовці до занять слід використовувати конспекти лекцій та рекомендовану літературу (не менше 10 основних джерел). 2. Вітається використання додаткових джерел та критичний аналіз альтернативних поглядів на предмет дисципліни.

9. Структура курсу

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			Годин				балів
			лк	лаб.	сем. / пр.	СР	
Змістова частина 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ДЕТЕРМІНАЦІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ							
1	Тема 1	Предмет вивчення психології девіантної поведінки	2		2	4	4
	Лекція	Предмет вивчення психології девіантної поведінки	2				1
	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
2	Тема 2	Класифікація видів девіантної поведінки	2		2	4	4
	Лекція	Класифікація видів девіантної поведінки	2				1

	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
3	Тема 3	Детермінанти девіантної поведінки особистості	2		2	4	4
	Лекція	Детермінанти девіантної поведінки особистості	2				1
	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
4	Тема 4	Вікові та гендерні аспекти девіантної поведінки	2		2	4	4
	Лекція	Вікові та гендерні аспекти девіантної поведінки	2				1
	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
	ПК ЗЧ 1	Підсумкова контрольна робота					6 б.
Разом за ЗЧ1			8		8	16	32 год 22 б.
Змістова частина 2. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ВИДІВ ДЕВІАЦІЙ							
5	Тема 5	Адиктивна поведінка особистості	2		2	4	4
	Лекція	Адиктивна поведінка особистості	2				1
	Практика				2		2

	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
6	Тема 6	Суїцидальна поведінка	2		2	4	4
	Лекція	Суїцидальна поведінка	2				1
	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
7	Тема 7	Агресивна поведінка	2		2	4	4
	Лекція	Агресивна поведінка	2				1
	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
8	Тема 8	Девіантна поведінка у соматично хворих	2		2	4	4
	Лекція	Девіантна поведінка у соматично хворих	2				1
	Практика				2		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				4	1
	ПК ЗЧ 2	Підсумкова контрольна робота					6 б.
Разом за ЗЧ2			8		8	16	32 год 22 б.

Змістова частина 3. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ							
9	Тема 9	Психологічна діагностика особистості з девіаціями	2		4	7	4
	Лекція	Психологічна діагностика особистості з девіаціями	2				1
	Практика				4		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				7	1
10	Тема 10	Профілактика та корекція девіантної поведінки	2		4	7	4
	Лекція	Профілактика та корекція девіантної поведінки	2				1
	Практика				4		2
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань та тем за списком рекомендованої літератури. Оволодіння основними поняттями та категоріями дисципліни.				7	1
	ПК ЗЧ 3	Підсумкова контрольна робота					8 б.
Разом за ЗЧ 3			4		8	14	26 год 16 б.
Залік							40 б.
Всього за дисципліною			20		24	46	90 год 100 б.

10. Форми і методи навчання

Загальні вимоги	Навчальний процес із дисципліни базується на поєднанні традиційних та інноваційних методів, що забезпечують перехід від простого накопичення знань до формування професійних компетентностей. Для реалізації вказаних методів використовується спеціалізоване програмне забезпечення, мультимедійне обладнання та ресурси навчально-інформаційного порталу університету.
Лекційні заняття	Основними формами є вступні, тематичні, оглядові та підсумкові лекції. Методи викладання:

	1. Словесні – інформаційно-повідомлювальне та пояснювально-спонукальне викладення матеріалу. 2. Наочні та інноваційні – використання мультимедійних технологій (лекції-візуалізації), опорних конспектів та системи зображально-виражальних засобів для ілюстрації теоретичних та практичних феноменів. 3. Робота студента – глибока обробка лекційного матеріалу через аналіз конспекту, роботу з монографіями та науковими працями для розуміння логіки відповідних процесів.
Практичні / Семінарські заняття	Проводяться переважно в активних та творчих формах для стимулювання самостійного мислення. 1. Інноваційні методи: • кейс-технологія – аналіз конкретних практичних ситуацій; • групові методи – робота в малих групах, дискусії та бесіди для розвитку комунікативних навичок; • тренінгові та ігрові методи – проведення ділових ігор та рольове моделювання практичних ситуацій. 2. Дослідницькі методи: підготовка наукових доповідей і повідомлень, евристичне навчання та створення проблемних ситуацій.
Лабораторні заняття	Не передбачено навчальним планом
Самостійна робота	Самостійна робота спрямована на щоденну підготовку та розвиток навичок наукового пошуку. Зміст роботи: 1. Самостійне вивчення окремих тем та робота з літературою (не пізніше 5-річної давності). 2. Виконання прикладних задач та моделювання ситуаційних завдань по кожній змістовій частині. Контроль: 1. Перевірка через тести, реферати, колоквиуми та презентації результатів самостійних досліджень.

11. Система контролю та оцінювання

Загальні вимоги	Система оцінювання базується на 100-бальній шкалі та охоплює перевірку знань, умінь і результатів навчання здобувача.
Поточний контроль	Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час аудиторних занять та перевірки самостійної роботи. Він включає: 1. Методи контролю – усний контроль (опитування, бесіди, доповіді); письмовий контроль (контрольні роботи, реферати, есе); презентації результатів самостійних досліджень; практичний контроль під час виконання вправ у групах; тестовий контроль. 2. Оцінювання – базується на систематичності роботи здобувача та якості виконання завдань для самостійної роботи.
Підсумковий контроль за змістовими частинами	Контроль за засвоєнням окремих блоків дисципліни здійснюється у формі комплексного комп'ютерного тестування. Це дозволяє ідентифікувати та кількісно оцінити рівень набутих компетентностей.
Підсумковий контроль з дисципліни	Форма контролю – залік. Умова отримання – залік виставляється за результатами поточного контролю та успішного виконання завдань самостійної роботи. Критерій успіху – мінімальна кількість балів для отримання заліку становить 60 балів.

Розподіл балів з дисципліни

Поточне оцінювання і контроль змістових частин (бали)													Залік	Підсумкова оцінка
Змістова частина 1					Змістова частина 2					Змістова частина 3				
T1	T2	T3	T4	ПК ЗЧ1	T5	T6	T7	T8	ПК ЗЧ2	T9	T10	ПК ЗЧ3		
Min 4	Min 4	Min 4	Min 4	Min 6	Min 4	Min 4	Min 4	Min 4	Min 6	Min 4	Min 4	Min 8	Max 40	Max 100

12. Шкала оцінювання

Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	

13. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література	- Гошовський Я., Гошовська Д. Психологія девіантної особистості: навчально-методичний посібник до практичних занять. Луцьк, ПП Іванюк, 2022. 106 с. - Диса О. В., Шинкаренко І. О. Д 48 Психологія девіантної поведінки : навч. посіб. / О. В. Диса, І. О. Шинкаренко. Дніпро. ДДУВС. 2024. 77 с. - Ковальова І.Б., Шаполова В.В. Психологія девіантної поведінки: методичні вказівки для студентів усіх форм навчання зі спеціальності психологія, соціальна робота / І.Б. Ковальова, В.В. Шаполова. Харків: НТУ «ХПІ», 2025. 97 с. - Кошова І. В., Кресан О. Д. Психологія девіантної поведінки: Навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с. - Максимова Н. Ю. Система ранньої діагностики відхилень в розвитку особистості: методичний посібник / за ред., Максимової Н. Ю. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 220 с. - Психологія девіантної поведінки особистості : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: О. Д. Сафін, С. П. Байда. Умань : Візаві, 2021. 202 с. - Психолого-педагогічні та правові засади діяльності поліції із захисту прав дитини : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Д. В. Швеця ; [Д. В. Швець, О. М. Бандурка, О. І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр.
--------------------	---

	справ. Харків : ХНУВС, 2020. 284 с. 8. Савельєва Н. М. Соціальна профілактика девіантної поведінки: навчальний контент в оновленому форматі / Укладач Наталія Савельєва. Полтава : ПНПУ, 2020. 184 с. 9. Erich Goode, Deviant Behavior, New York: Routledge, 2023, 492 p. 10. Sami Nevala, Christopher J. Ferguson, The Psychology of Deviant Behavior, Boston: Cengage Learning, 2022, 450 p.
Додаткова	1. Гордієнко К. О. Потребнісна спрямованість студентів у кіберпросторі як чинник віктимної поведінки. Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина», 2021. № 3(3). С. 231-240. 2. Гошовська Д., Гошовський Я., Фінів О. Психологічна специфіка підлітків в умовах пенітенціарної депривації. XIII International scientific-practical conference «Development of modern science: theory, methodology, practice» (march 18-19, 2021, Madrid, Spain).Р. 192-197. 3. Гошовська Д., Пашук А. Психологічні особливості гаджетозалежності. Психогенеза особистості : норма і девіація : зб. наук. статей і тез; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. С.169 – 172. 4. Запобігання та протидія проявам насильства : діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник. Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. К. : ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с. 5. Іванова О. А. Прояви агресивності у дітей підліткового віку. Актуальні проблеми психології в закладах освіти. 2022. № 6. С. 49–52. 6. Коструба Н., Хвесик Ю. Психологічна безпека студента в медіа середовищі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. Серія Психологія. Випуск 4. С. 41-44. 7. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників: Збірник практичних матеріалів / Автори-упоряд.: Оксана Степанюк, Оксана Мельниченко. Київ, 2020. 132 с. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/4/7/471051.pdf 8. Мозгова Г. П., Помиткіна Л. В. Кібербулінг як девіантна форма поведінки особистості в інтернет-просторі. Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина», 2021. № 3(3). С. 269-278. 9. Boniface, E. C., & Bekom, A. K. (2021). Understanding students' deviant behaviour based on gender in federal universities of southern Nigeria. PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology, 18(8), 4016-4025. 10. Yildiz-Durak, H., & Saritepeci, M. Examination of the Relationship between Cyberbullying and Cyber Victimization. J Child Fam Stud, 2020. № 29. P. 2905-2915.
Інформаційні ресурси	1.Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України — https://mon.gov.ua/ 2.Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського — http://www.nbuv.gov.ua/ 3.Офіційний сайт ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/ 4.Освітній портал (Moodle) ХДАЕУ — http://dspace.ksau.kherson.ua:8888/ 5.Наукова бібліотека ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/news-2/nnb.html 6.Кафедра соціальних та поведінкових наук ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/econom/%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0-%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA.html

